

Ongewone droogte gunstig voor tapuut

■ Duinvogel afhankelijk van konijnenvraat en -holen

We zien de tapuut eigenlijk alleen maar op doortrek in het Nuilerveld, Boerenveensche Plassen, Mepper Hooilanden en vroeger op de weilanden die nu worden ingenomen door de Hooogeense wijk Erflanden.

Gewone tapuut op een paal in de Mepper Hooilanden. Hero Moorlag

HOOGEVEEN's Zondags liep ik met de kinderen over de doodlopende weg naast de voormalige boerderij van Neutel. De kinderen noemden dit pad het Hazenpadje. Tien tot twintig hazen was heel normaal, maar ook koppels patrijzen en in het voorjaar grutto's. En dan de trek van gewone tapuiten, ieder voorjaar. Lang geleden lag hier een heideveld. De Duitsers hadden er schietoefeningen. De tapuut zal hier hebben gebroed. In het collectieve geheugen van de vogels zat de trekroute over deze heide, ook toen alles was ontgonnen en veranderd in weilanden. Niet de roodborsttapuut trok hier door, nee, de gewone tapuut. In genoemde natuurgebieden waren dat ieder jaar tien of twaalf, tegenwoordig hooguit vijf. Maar Sovon is positief over broedjaar 2019. Nadat de wijk Erflanden geheel was volgebouwd, verdwenen de hazen, patrijzen, grutto's en tapuiten. Wie een gewone tapuut in zijn broedbiotop wil zien, moet naar het Doldersummerveld, het

Aekingerzand bij Appelscha, de duinen bij Den Helder, de Eierlandse Duinen op Texel of de duinen van Terschelling. Vooral in de duinen houden konijnen door vraat de begroeiing heel kort. Ideaal voor tapuiten. Tussen het gemillimeterde gras vinden ze hun voedsel, insecten (sprinkhanen) en spinnen. Tapuiten broeden in de duinen stevast in konijnenholen. En juist hier ging het de laatste twintig jaar helemaal fout. Door myxomatose verdwenen de konijnen. De vegetatie werd niet meer kort afgevreten en verrijkte door de depositie van stikstof. De tapuut kon hier letterlijk niet meer uit de voeten. Zijn bouw is nu eenmaal niet geschikt om in hoog gras insecten te zoeken. Echter in 2018 was de droogte extreem. In de duinen en het Aekingerzand stierf het gras af. Daarom, zegt Sovon, werd 2019 een goed tapuitenjaar, want de tapuut kon daar en in de duinen weer uit de voeten. In het Aekingerzand steeg het aantal broedparen van 28 in 2018 naar

42 in 2019. Die stijging was ook te zien op Texel en bij Den Helder. De productie van jongen bleek in 2019 hoog. Er waren zelfs gevallen van een tweede broedsel. Het provinciale landschap in Noord-Holland probeert de tapuut te redden door duinhellingen zeer kort te maaien. Een dergelijke maatregel helpt, hoewel de zorgen blijven over het gebrek aan voldoende duinkonijnen.

Beschermingsplan

Bebouwing, intensivering van de landbouw, maar ook door aanplant van bossen en de depositie van stikstof verkleinde het oppervlak geschikte broedbiotop van de tapuut. Het is een vogel van droge heidevelden, zandverstuivingen en duinen. Het aantal broedparen tapuiten daalde van 2000 in 1990 naar 700 in 2007 en die dalende lijn zette door tot 2018. De tapuut kwam op de Rode Lijst van bedreigde soorten. Pas nu, in 2019, komt de vogel in de plus. Het beschermingsplan van Vogelbescherming Nederland,

Sovon en Stichting Bargerveen heeft daaraan bijgedragen. Men groeft speciale nestkasten in als vervanging van konijnenholen en zorgde ervoor dat vossen niet bij eieren en jongen konden komen. De dynamiek in de kerngebieden voor tapuiten werd hersteld door het juiste begrazings- en maai-beheer toe te passen. Alleen maar mensenwerk. Vanaf 2018 helpt de natuur zelf en dat blijkt efficiënter. Droogte, stervend gras, ruimte voor fouragerende tapuiten en in 2019 meer broedgevallen en meer jongen per tapuitenpaar. Sovon hoopt dat die trend zich voortzet. Op het moment trekken nog tapuiten richting het zuiden. Ze zijn al in winterkleur: bruin van boven, isabel van onderen. Tapuiten hebben een helder witte stuit en 's winters boven het oog een lichte wenkbrouwstreep. In april en mei keren ze terug naar schrale heideterreinen, zandverstuivingen en duinen. ■

Hero Moorlag

Buxusmot veroverd Drenthe en vreet buxushagen kaal

Het was te verwachten, maar ineens waren ze daar. Op 21 september van dit jaar waren zij er, de buxusmotten en het waren direct vier in de vlinderval in onze tuin in Zuidwolde. Eerder zag Edwin de Weerd een aantal in Hooogeveen en later bleek hij op veel plekken in Drenthe te zijn gesignaleerd. De buxusmot is een prachtige nachtvlinder. Glanzend wit en fraai zwart berand. Hij komt uit Oost-Azië en is waarschijnlijk met geïmporteerde buxusplanten naar Europa gekomen in 2006. Inmiddels zijn grote delen van Europa gekoloniseerd, ook een deel van Nederland. Dit jaar zijn de drie noordelijke provincies aan de beurt.

De buxusmot legt tot 500 eitjes op allerlei soorten buxusplanten en de rupsen die er uit komen, eten naar hartelust van de bladeren. De rupsen leven een betrekkelijk ongestoord leven, omdat er weinig natuurlijke vijanden in ons land zijn. Probleem bij de buxus is dat de plant wintergroen is en geen overwinterende reserveknoppen maakt. Wanneer alle bladeren afgevreten zijn, zal de

Nachtvlinder buxusmot. Rechts: rups van de buxusmot. Joop Verburg

buxus in de meeste gevallen doodgaan. Dat is dus een heel vervelend vooruitzicht in veel siertuinen: oei-oei daar gaan mijn buxushagen en mijn doolhof en mijn buxuspoort en mijn buxuskip. Na een verpoping van 14 dagen komt er een prachtige vlinder tevoorschijn die goed kan vliegen en nieuwe gebieden kan koloniseren.

Effectieve bestrijding

Er is gelukkig ook goed nieuws. Inmiddels hebben veel vogelsoorten niet alleen de nesten van de eikenprocessierups ontdekt als voedselbron, maar komen ze ook loeren in de buxus om te zien of daar iets te halen valt. Op internet staan mooie filmpjes van groepen kauwen die samen de buxus afstropen om alle rupsen

op te vreten. In die omstandigheid is dus spuiten met bestrijdingsmiddelen het slechtste dat we kunnen doen. De spuitmiddelen vergifigen indirect de opeters van de rupsen. Ook de zogenaamde biologische bestrijdingsmiddelen bevatten stoffen waarmee ook alle andere insecten gedood worden. Er is een manier van spuiten die wel kan helpen en dat is spuiten met water uit de hogedrukspuit. Daarmee kun je de rupsen uit de buxus wegsputten en zo de schade beperken. Wanneer dat niet helpt zijn er nog andere oplossingen.

Inmiddels worden verschillende groenblijvende heesters gekweekt en aangeboden die niet aangetast worden door de buxusmot. De *Ilex crenata* (een soort dwerghulst) en de *Lonicera nitida* (struik-kamperfoelie) zijn goede alternatieven. En wanneer je niet al te zeer aan de buxus bent gehecht, laat het dan maar zo en geniet van de natuur. ■

Joop Verburg, Natuurvereniging Zuidwolde